

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดลำปาง ทำรายได้ให้จังหวัดนับเป็นอันดับที่ 1 ในปี 2536/37 มีพื้นที่เพาะปลูกอ้อย 59,779 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2537) แต่ชาวไร่อ้อยของจังหวัดลำปางมักจะประสบกับปัญหาคุณภาพของผลผลิต ราคา ปัจจัยการผลิต ต้นทุนการผลิตและที่เป็นปัญหาที่สำคัญ คือ ชาวไร่อ้อยของจังหวัดลำปางเป็นเกษตรกรรายย่อย ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทั้งในด้านราคา การช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกชาวไร่อ้อย และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การที่จะช่วยให้ชาวไร่อ้อยรู้จักแก้ปัญหาต่างๆ โดยตัวของเกษตรกรเองมีหลายแนวทาง อาทิ ได้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้น ในปี 2526-2527 โดยเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยของจังหวัดลำปาง แพร่ เชียงใหม่ และเชียงราย ได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มชาวไร่อ้อยขึ้น ใช้ชื่อว่า สมาคมสหพันธ์ชาวไร่อ้อย เขลางค์นคร ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นสมาคมชาวไร่อ้อยเขลางค์นคร และต่อมาได้จดทะเบียนเป็นสถาบันชาวไร่อ้อยตามพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2531

ในบรรดา 12 อำเภอของจังหวัดลำปางที่มีการปลูกอ้อย อำเภอเกาะคา นับเป็นอำเภอที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพปลูกอ้อย มีพื้นที่ปลูก 11,828 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23 ของพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมด มีโรงงานน้ำตาลที่ทันสมัยแห่งแรกของประเทศไทย เป็นแหล่งรับซื้อผลผลิตอ้อยจากชาวไร่ที่แน่นอน มีสถานีทดลองและขยายพันธุ์อ้อย ซึ่งเป็นแหล่งวิชาการที่ให้คำแนะนำ ความรู้เรื่องอ้อยแก่สมาชิกชาวไร่อ้อย และมีสำนักงานของสมาคมชาวไร่อ้อยเขลางค์นคร ตั้งอยู่เป็นศูนย์ประสานงานระหว่างชาวไร่อ้อยกับโรงงานน้ำตาล หน่วยงานราชการ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวระหว่างสมาชิกด้วยกัน ปัจจุบันมีเกษตรกรชาวไร่อ้อยเป็นสมาชิกของสมาคมจำนวน 7,214 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.17 ของจำนวนเกษตรกรชาวไร่อ้อยทั้งหมด

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสมาคมชาวไร่อ้อยเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง ในอำเภอเกาะคา จะทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า มีปัจจัยทางด้านส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ตลอดจนความต้องการของเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่มีผลต่อการตัดสินใจเป็นและไม่เป็นสมาชิกของสมาคมฯ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินงานของสมาคมฯ ในเรื่องการให้บริการ การติดต่อประสานงาน การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ หรือคุณสมบัติของเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่จะเข้าเป็นสมาชิกสมาคมฯ อันจะเป็นการพัฒนาสมาคมชาวไร่อ้อยให้มีเกษตรกรสมัครเข้าเป็นสมาชิกเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังจะเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกอ้อยของเกษตรกรจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง นับเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบท และการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อันจะส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาขึ้นไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมชาวไร่อ้อย ของเกษตรกรอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของการเป็นและไม่เป็นสมาชิกของสมาคมชาวไร่อ้อย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางในการพัฒนาอาชีพการปลูกอ้อยของ เกษตรกรผู้ปลูกอ้อย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสมาคมชาวไร่อ้อย โดยให้โอกาสเกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกได้เข้ามาเป็นสมาชิกของสมาคมชาวไร่อ้อยเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนปรับปรุงงานส่งเสริมการปลูกอ้อยของเกษตรกร

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยทางด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ขนาดพื้นที่ถือครอง การได้รับข่าวสารทางการเกษตร ความต้องการเงินกู้ ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของสมาคมฯ การเป็นสมาชิกของโรงงานน้ำตาล ความพอใจในผลการดำเนินงานของสมาคมฯ มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมชาวไร่อ้อยเขลางค์นคร

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสมาคมชาวไร่อ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อย อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ดำเนินการโดยออกแบบสอบถาม และสอบถามเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่ปลูกอ้อย ในอำเภอเกาะคา รวมทั้งหมด 6 ตำบล

ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

ก. ปัจจัยส่วนบุคคล

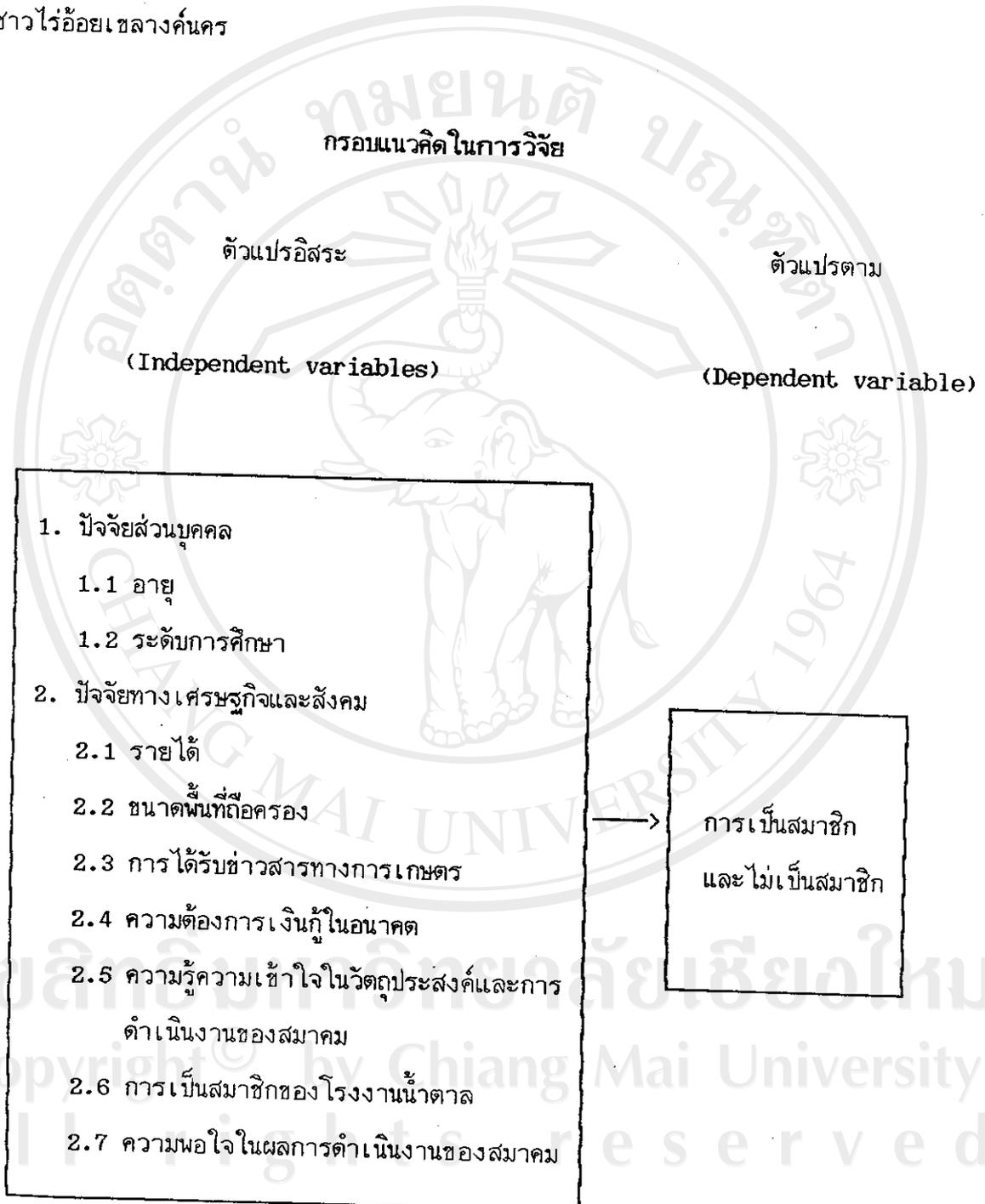
- อายุ
- ระดับการศึกษา

ข. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม

- รายได้
- ขนาดพื้นที่ถือครอง
- การได้รับข่าวสารทางการเกษตร
- ความต้องการเงินกู้ในอนาคต
- การเป็นสมาชิกของโรงงานน้ำตาล

- ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของสมาคมฯ
- ความพอใจในผลการดำเนินงานของสมาคมฯ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การเป็นและไม่เป็นสมาชิกของสมาคมชาวไร่อ้อยเขลางค์นคร

นิยามศัพท์

1. ชาวไร่อ้อย หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยของอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
2. อายุ หมายถึง จำนวนปีของอายุชาวไร่อ้อย ในขณะที่ทำกรวิจัย
3. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของชาวไร่อ้อย ที่ได้รับการศึกษาจากสถาบัน
4. รายได้ หมายถึง รายได้ที่เป็นเงินสดทั้งหมดของครอบครัว ซึ่งเป็นรายได้จากการเกษตรรวมกับรายได้นอกการเกษตรในรอบปี
5. ขนาดพื้นที่ถือครอง หมายถึง จำนวนพื้นที่ทั้งหมดของเกษตรกรที่ใช้ในการปลูกพืชทั้งที่เป็นของตนเอง และเช่าทำ โดยคิดเป็นไร่
6. การได้รับข่าวสารการเกษตร หมายถึง ความถี่ที่ได้รับในรอบปี วัดเป็น มาก ปานกลาง น้อย ที่เกษตรกรติดต่อ หรือรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ทางการเกษตรจากแหล่งต่างๆ เช่น วิทยุโทรทัศน์ นิตยสารเกษตร หนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่ เพื่อนบ้าน และอื่นๆ ในรอบปี
7. ความต้องการเงินกู้ หมายถึง ความต้องการหรือไม่ต้องการ และจำนวนเงินกู้ของเกษตรกรเพื่อใช้ในการประกอบการในปีต่อไป
8. ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของสมาคม หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรชาวไร่อ้อยเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของสมาคมชาวไร่อ้อย วัดโดยการให้คะแนน ถูกหรือผิด จากการตอบคำถามจำนวน 15 ประเด็น ถ้าได้คะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยถือว่ามากแต่ถ้าได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยถือว่าน้อย
9. การเป็นสมาชิกของโรงงานน้ำตาล หมายถึง การเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกโรงงานน้ำตาลของเกษตรกรชาวไร่อ้อย
10. ความพอใจในผลการดำเนินงานของสมาคม หมายถึง ความพึงพอใจของชาวไร่อ้อยต่อการดำเนินงานของสมาคมในรอบปีที่ผ่านมา มีทั้งหมด 24 ประเด็น โดยวัดเป็น พอใจมาก ปานกลาง น้อย วัดโดย Weight Mean Score